

ਮੁਖਵਾਕ ਨੰਬਰ ੧੪੦

[ਆਦਿ ਅੰਗ ੭੫੫]

ਰਾਗੁ ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੩ ਘਰੁ ੧੦ ੧ੳ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਦੁਨੀਆ ਨ ਸਾਲਾਹਿ ਜੋ ਮਰਿ
 ਵੰਵਸੀ ॥ ਲੋਕਾ ਨ ਸਾਲਾਹਿ ਜੋ ਮਰਿ ਖਾਕੁ ਥੀਈ ॥੧॥ ਵਾਹੁ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ ਵਾਹੁ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ
 ਸਦਾ ਸਲਾਹੀਐ ਸਚਾ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਦੁਨੀਆ ਕੇਰੀ ਦੋਸਤੀ ਮਨਮੁਖ ਦਝਿ ਮਰੀਨਿ ॥
 ਜਮ ਪੁਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ਵੇਲਾ ਨ ਲਾਹੀਨਿ ॥੨॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਨਮੁ ਸਕਾਰਥਾ ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਲਗੀਨਿ ॥
 ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਪ੍ਰਗਾਸਿਆ ਸਹਜੇ ਸੁਖਿ ਰਹੀਨਿ ॥੩॥ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਰਚੀਨਿ ॥
 ਤਿਸਨਾ ਭੁਖ ਨ ਉਤਰੈ ਅਨਦਿਨੁ ਜਲਤ ਫਿਰੀਨਿ ॥੪॥ ਦੁਸਟਾ ਨਾਲਿ ਦੋਸਤੀ ਨਾਲਿ ਸੰਤਾ ਵੈਰੁ
 ਕਰੀਨਿ ॥ ਆਪਿ ਭੁਬੇ ਕੁਟੰਬ ਸਿਉ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਭੋਬੀਨਿ ॥੫॥ ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ ਮਨਮੁਖ
 ਮੁਗਧ ਕਰੀਨਿ ॥ ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੀਨਿ ॥੬॥ ਏ ਮਨ ਜੈਸਾ ਸੇਵਹਿ ਤੈਸਾ
 ਹੋਵਹਿ ਤੇਰੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥ ਆਪਿ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਵਣਾ ਕਹਣਾ ਕਿਛੁ ਨ ਜਾਇ ॥੭॥ ਮਹਾ
 ਪੁਰਖਾ ਕਾ ਬੋਲਣਾ ਹੋਵੈ ਕਿਤੇ ਪਰਥਾਇ ॥ ਓਇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੇ ਭਰਪੂਰ ਹਹਿ ਓਨਾ ਤਿਲੁ ਨ
 ਤਮਾਇ ॥੮॥ ਗੁਣਕਾਰੀ ਗੁਣ ਸੰਘਰੈ ਅਵਰਾ ਉਪਦੇਸੇਨਿ ॥ ਸੇ ਵਡਭਾਗੀ ਜਿ ਓਨਾ ਮਿਲਿ ਰਹੇ
 ਅਨਦਿਨੁ ਨਾਮੁ ਲਏਨਿ ॥੯॥ ਦੇਸੀ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹਿ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ਮੇਦਨੀ ॥ ਏਕੋ ਹੈ ਦਾਤਾਰੁ
 ਸਚਾ ਆਪਿ ਧਣੀ ॥੧੦॥ ਸੋ ਸਚੁ ਤੇਰੈ ਨਾਲਿ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲਿ ॥ ਆਪੇ ਬਖਸੇ ਮੇਲਿ
 ਲਏ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦਾ ਸਮਾਲਿ ॥੧੧॥ ਮਨੁ ਮੈਲਾ ਸਚੁ ਨਿਰਮਲਾ ਕਿਉ ਕਰਿ ਮਿਲਿਆ ਜਾਇ ॥ ਪ੍ਰਭੁ
 ਮੇਲੇ ਤਾ ਮਿਲਿ ਰਹੈ ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਇ ॥੧੨॥ ਸੋ ਸਹੁ ਸਚਾ ਵੀਸਰੈ ਪ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰਿ ॥
 ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਨਾ ਵੀਸਰੈ ਗੁਰਮਤੀ ਵੀਚਾਰਿ ॥੧੩॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲੇ ਤਾ ਮਿਲਿ ਰਹਾ ਸਾਚੁ ਰਖਾ
 ਉਰ ਧਾਰਿ ॥ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇ ਨ ਵੀਛੁੜੈ ਗੁਰ ਕੈ ਹੇਤਿ ਪਿਆਰਿ ॥੧੪॥ ਪਿਰੁ ਸਾਲਾਹੀ ਆਪਣਾ
 ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰਿ ॥ ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੋਭਾਵੰਤੀ ਨਾਰਿ ॥੧੫॥ ਮਨਮੁਖ ਮਨੁ
 ਨ ਭਿਜਈ ਅਤਿ ਮੈਲੇ ਚਿਤਿ ਕਠੋਰ ॥ ਸਪੈ ਦੁਧੁ ਪੀਆਈਐ ਅੰਦਰਿ ਵਿਸੁ ਨਿਕੋਰ ॥੧੬॥ ਆਪਿ
 ਕਰੇ ਕਿਸੁ ਆਖੀਐ ਆਪੇ ਬਖਸਣਹਾਰੁ ॥ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਮੈਲੁ ਉਤਰੈ ਤਾ ਸਚੁ ਬਣਿਆ ਸੀਗਾਰੁ ॥੧੭॥
 ਸਚਾ ਸਾਹੁ ਸਚੇ ਵਣਜਾਰੇ ਓਥੈ ਕੂੜੇ ਨ ਟਿਕੀਨਿ ॥ ਓਨਾ ਸਚੁ ਨ ਭਾਵਈ ਦੁਖ ਹੀ ਮਾਹਿ ਪਚੀਨਿ ॥੧੮॥
 ਹਉਮੈ ਮੈਲਾ ਜਗੁ ਫਿਰੈ ਮਰਿ ਜਮੈ ਵਾਰੋ ਵਾਰ ॥ ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ ਕਮਾਵਣਾ ਕੋਇ ਨ
 ਮੇਟਣਹਾਰ ॥੧੯॥ ਸੰਤਾ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਹੈ ਤਾ ਸਚਿ ਲਗੈ ਪਿਆਰੁ ॥ ਸਚੁ ਸਲਾਹੀ ਸਚੁ ਮਨਿ
 ਦਰਿ ਸਚੈ ਸਚਿਆਰੁ ॥੨੦॥ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਪੂਰੀ ਮਤਿ ਹੈ ਅਹਿਨਿਸਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ॥ ਹਉਮੈ ਮੇਰਾ
 ਵਡ ਰੋਗੁ ਹੈ ਵਿਚਹੁ ਠਾਕਿ ਰਹਾਇ ॥੨੧॥ ਗੁਰੁ ਸਾਲਾਹੀ ਆਪਣਾ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗਾ ਪਾਇ ॥
 ਤਨੁ ਮਨੁ ਸਉਪੀ ਆਗੈ ਧਰੀ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਇ ॥੨੨॥ ਖਿੰਚੋਤਾਣਿ ਵਿਗੁਚੀਐ ਏਕਸੁ ਸਿਉ
 ਲਿਵ ਲਾਇ ॥ ਹਉਮੈ ਮੇਰਾ ਛਡਿ ਤੂ ਤਾ ਸਚਿ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ॥੨੩॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੋ ਮਿਲੇ ਸਿ ਭਾਇਰਾ
 ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਲਗੀਨਿ ॥ ਸਚਿ ਮਿਲੇ ਸੇ ਨ ਵਿਛੁੜਹਿ ਦਰਿ ਸਚੈ ਦਿਸੀਨਿ ॥੨੪॥ ਸੇ ਭਾਈ ਸੇ ਸਜਣਾ
 ਜੋ ਸਚਾ ਸੇਵੀਨਿ ॥ ਅਵਗਣ ਵਿਕਣਿ ਪਲ੍ਰਨਿ ਗੁਣ ਕੀ ਸਾਝ ਕਰੀਨ੍ ॥੨੫॥ ਗੁਣ ਕੀ ਸਾਝ
 ਸੁਖੁ ਉਪਜੈ ਸਚੀ ਭਗਤਿ ਕਰੇਨਿ ॥ ਸਚੁ ਵਣਜਹਿ ਗੁਰ ਸਬਦ ਸਿਉ ਲਾਹਾ ਨਾਮੁ ਲਏਨਿ ॥੨੬॥
 ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ ਪਾਪ ਕਰਿ ਕਰਿ ਸੰਚੀਐ ਚਲੈ ਨ ਚਲਦਿਆ ਨਾਲਿ ॥ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਨ ਚਲਸੀ

ਸਭ ਮੁਠੀ ਜਮਕਾਲਿ ॥੨੭॥ ਮਨ ਕਾ ਤੋਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਹਿਰਦੈ ਰਖਹੁ ਸਮਾਲਿ ॥
 ਏਹੁ ਖਰਚੁ ਅਖੁਟੁ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਬਰੈ ਨਾਲਿ ॥੨੮॥ ਏ ਮਨ ਮੂਲਹੁ ਭੁਲਿਆ ਜਾਸਹਿ ਪਤਿ
 ਗਵਾਇ ॥ ਇਹੁ ਜਗਤੁ ਮੋਹਿ ਦੂਜੈ ਵਿਆਪਿਆ ਗੁਰਮਤੀ ਸਚੁ ਧਿਆਇ ॥੨੯॥ ਹਰਿ ਕੀ ਕੀਮਤਿ
 ਨ ਪਵੈ ਹਰਿ ਜਸੁ ਲਿਖਣੁ ਨ ਜਾਇ ॥ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਪੈ ਹਰਿ ਸਿਉ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ॥੩੦॥
 ਸੋ ਸਹੁ ਮੇਰਾ ਰੰਗੁਲਾ ਰੰਗੇ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ॥ ਕਾਮਣਿ ਰੰਗੁ ਤਾ ਚੜੈ ਜਾ ਪਿਰ ਕੈ ਅੰਕਿ ਸਮਾਇ ॥੩੧॥
 ਚਿਰੀ ਵਿਛੁੰਨੇ ਭੀ ਮਿਲਨਿ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੀਨਿ ॥ ਅੰਤਰਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਖਾਨਿ ਖਰਚਨਿ
 ਨ ਨਿਖੁਟਈ ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਹਜਿ ਰਵੀਨਿ ॥੩੨॥ ਨਾ ਓਇ ਜਨਮਹਿ ਨਾ ਮਰਹਿ ਨਾ ਓਇ ਦੁਖ ਸਹੀਨਿ ॥
 ਗੁਰਿ ਰਾਖੇ ਸੇ ਉਬਰੇ ਹਰਿ ਸਿਉ ਕੇਲ ਕਰੀਨਿ ॥੩੩॥ ਸਜਣ ਮਿਲੇ ਨ ਵਿਛੁੜਹਿ ਜਿ ਅਨਦਿਨੁ
 ਮਿਲੇ ਰਹੀਨਿ ॥ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਵਿਰਲੇ ਜਾਣੀਅਹਿ ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਲਹੀਨਿ ॥੩੪॥੧॥੩॥

ਰਾਗੁ ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੩ ਘਰੁ ੧੦ ੧ੳ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਇਹ ਮੁਖਵਾਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੂਹੀ ਰਾਗਣੀ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਸੁਰਤਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਸਤੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੰਗਲ ਹੈ। ੧=ਅਦੁੱਤੀ ਓ=ਸਰਬ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸਤਿ=ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਗੁਰ=ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਸਾਦਿ=ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਜਿਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਉਥਾਨਕਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ।

ਉਥਾਨਕਾ—ਇਕ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤ ਜੁੜੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਦੁਨਿਆਵੀ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਆ ਬਿਰਾਜੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੁਨਿਆਵੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਬਹੁਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ।

ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਤਜਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬਹੁਤੁ ਨਾਹੀ ਬੋਲਣਾ ॥

[ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੩, ਅੰਗ ੯੧੮]

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਸਤਿਸੰਗਤ ਦੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਹਵੇਲੀਆਂ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਵਰਗ ਲੋਕ, ਸ਼ਿਵ ਲੋਕ ਆਦਿ ਉਪਰਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਖ ਸੁਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਵੱਡੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਮੁਖਵਾਕ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ :

ਦੁਨੀਆ ਨ ਸਾਲਾਹਿ ਜੋ ਮਰਿ ਵੰਵਸੀ ॥

ਹੇ ਦੁਨੀਆਵੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ! ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਸਾਲਾਹਿ=ਸਲਾਹੁਣਾ ਨਾ ਕਰ, ਜੋ ਮਰ ਕੇ ਵੰਵਸੀ=ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਯਥਾ— ਸੁਰ ਸਿਧ ਗਣ ਗੰਧਰਬ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਖ ਪੀਰ ਸਲਾਰ ॥

ਦਰਿ ਕੂਚ ਕੂਚਾ ਕਰਿ ਗਏ ਅਵਰੇ ਭਿ ਚਲਣਹਾਰ ॥ [ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੬੪]

ਲੋਕਾ ਨ ਸਾਲਾਹਿ ਜੋ ਮਰਿ ਖਾਕੁ ਥੀਈ ॥੧॥

ਸਵਰਗ ਲੋਕ, ਇੰਦ੍ਰ ਲੋਕ, ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ, ਸ਼ਿਵ ਲੋਕ ਇਤਿਆਦਿਕ ਉਪਰਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੀ, ਵਾ—ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਭੀ ਨਾ ਸਾਲਾਹਿ=ਸਲਾਹੁਣਾ ਨਾ ਕਰ, ਜੋ ਮਰ ਕੇ ਖਾਕ ਰੂਪ ਹੀ ਥੀਈ=ਹੋ ਜਾਣੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਸਰਪਰ ਮਰਣਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰੀ ਨਿਹਚਲੁ ਨਹੀ ਰਗਣਾ ॥

ਸਿਵ ਪੁਰੀ ਕਾ ਹੋਇਗਾ ਕਾਲਾ ॥ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਮਾਇਆ ਬਿਨਸਿ ਬਿਤਾਲਾ ॥

[ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੩੭]

ਵਾਹੁ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ ਵਾਹੁ ॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ=ਮਾਲਕ ਤੂੰ ਵਾਹੁ=ਧੰਨ ਹੈਂ, ਧੰਨ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਮਨ ਕਰਕੇ ਵੀ ਧੰਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਬਾਣੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਧੰਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਦਾ ਸਲਾਹੀਐ ਸਚਾ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਗੁਰਮੁਖ ਸਦਾ ਹੀ ਉਸ ਸੱਚੇ, ਵੇਪਰਵਾਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸਲਾਹੁਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਾ—ਹੇ ਵੇਪਰਵਾਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ! ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਹੀ ਤੇਰੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆ ਕੇਰੀ ਦੋਸਤੀ ਮਨਮੁਖ ਦਝਿ ਮਰੀਨਿ ॥

ਮਨਮੁਖ ਪੁਰਸ਼ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਵਿੱਚ ਦਝਿ=ਸੜ ਕੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਾ—ਮਨਮੁਖ ਪੁਰਸ਼ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਕਾਰਨ, ਮਰ ਕੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸੜਦੇ ਹਨ।

ਜਮ ਪੁਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ਵੇਲਾ ਨ ਲਾਹੀਨਿ ॥੨॥

ਜਮਪੁਰੀ ਵਿੱਚ ਸੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਮਾਰ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ, ਵਾ—ਭੁੱਲਾਂ ਬਖਸ਼ਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ, ਵਾ—ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ, ਭਾਵ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੌਤ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਛਤਾਉਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਨਮੁ ਸਕਾਰਥਾ ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਲਗੀਨਿ ॥

ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਸਕਾਰਥਾ=ਸਫਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਪ੍ਰਗਾਸਿਆ ਸਹਜੇ ਸੁਖਿ ਰਹੀਨਿ ॥੩॥

ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਰਾਮ=ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਅਭੇਦ ਰੂਪ ਦਾ ਪ੍ਰਗਾਸਿਆ=ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਵਾ—ਜੀਵ ਬੀਜ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਹਜੇ=ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੁਖੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— ਆਤਮ ਮਹਿ ਰਾਮੁ ਰਾਮ ਮਹਿ ਆਤਮੁ ਚੀਨ੍ਰਿਸ ਗੁਰ ਬੀਚਾਰਾ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਸਬਦਿ ਪਛਾਣੀ ਦੁਖ ਕਾਟੈ ਹਉ ਮਾਰਾ ॥ [ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੧੧੫੩]

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਰਚੀਨਿ ॥

ਮਨਮੁਖ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਸਾਰਿਆ=ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਭਾਇ=ਦਵੈਤ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਰਚੀਨਿ=ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਤਿਸਨਾ ਭੁਖ ਨ ਉਤਰੈ ਅਨਦਿਨੁ ਜਲਤ ਫਿਰੀਨਿ ॥੪॥

ਉਹਨਾਂ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੀ ਤਿਸਨਾ ਰੂਪ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਨਦਿਨੁ=ਰਾਤ-ਦਿਨ ਹੀ ਬੀਰਖਾ, ਵਾ— ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਜਲਤ=ਸੜਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਦੁਸਟਾ ਨਾਲਿ ਦੋਸਤੀ ਨਾਲਿ ਸੰਤਾ ਵੈਰੁ ਕਰੀਨਿ ॥

ਮਨਮੁਖ ਪੁਰਸ਼ ਦੁਸਟਾ=ਬੁਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ=ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਤਾ=ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— ਸੰਤਾ ਨਾਲਿ ਵੈਰੁ ਕਮਾਵਦੇ ਦੁਸਟਾ ਨਾਲਿ ਮੁਹ ਪਿਆਰੁ ॥

ਅਗੈ ਪਿਛੈ ਸੁਖੁ ਨਹੀ ਮਹਿ ਜੰਮਹਿ ਵਾਰੋ ਵਾਰ ॥ [ਵਾਰ ਸੋਰਠਿ ਮਃ ੩, ਅੰਗ ੬੪੯]

ਆਪਿ ਡੁਬੇ ਕੁਟੰਬ ਸਿਉ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਡੋਬੀਨਿ ॥੫॥

ਮਨਮੁਖ ਆਪ ਤਾਂ ਕੁਟੰਬ=ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਨਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁਬਦੇ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕੁਲ=ਖਾਨਦਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਡੋਬ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੀਨਿ ॥

ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨੀ ਭਲੀ=ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਪੁਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੀਨਿ ॥੬॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮੂੰਹ ਕਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਘੋਰ=ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਏ ਮਨ ਜੈਸਾ ਸੇਵਹਿ ਤੈਸਾ ਹੋਵਹਿ ਤੇਹੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥

ਹੇ ਮਨ! ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਂਗਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗਾ, ਅਥਵਾ :—ਜੈਸਾ ਸੇਵਹਿ=ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਏ ਮਨ=ਇਸ ਮਨ ਨੂੰ ਤੈਸਾ ਹੋਵਹਿ=ਤੈਸਾ ਹੀ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਓਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਕਰਮ ਕਮਾਉਣਾ ਕਰ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਵੀ ਚੰਗਾ ਫਲ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ।

ਆਪਿ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਵਣਾ ਕਹਣਾ ਕਿਛੁ ਨ ਜਾਇ ॥੭॥

ਆਪਿ ਬੀਜਿ=ਆਪਣਾ ਬੀਜਿਆ ਹੋਇਆ ਜੋ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬੀਜ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਰੂਪ ਫਲ ਵੀ ਆਪ

ਹੀ ਖਾਵਣਾ=ਭੋਗਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾ ਪੁਰਖਾ ਕਾ ਬੋਲਣਾ ਹੋਵੈ ਕਿਤੈ ਪਰਥਾਇ ॥

ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਬੋਲਣਾ=ਉਪਦੇਸ਼ ਕਿਤੈ=ਕਿਸੇ ਪਰਥਾਇ=ਸਬੱਬ, ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਾ—ਕਿਸੇ ਪਰਥਾਇ=ਪ੍ਰਸੰਗ ਉੱਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਹ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ।

ਓਇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੇ ਭਰਪੂਰ ਹਰਿ ਓਨਾ ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਇ ॥੮॥

ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਤਿਲ ਮਾਤਰ ਵੀ ਤਮਾਇ=ਤਮਾ-ਇਛਾ, ਖਾਹਿਸ਼, ਵਾ—ਲੋਭ ਨਹੀਂ, ਵਾ—ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਤਿਲ ਮਾਤਰ ਭੀ ਅਗਿਆਨ ਰੂਪ ਤਮਾਇ=ਹਨੇਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਗੁਣਕਾਰੀ ਗੁਣ ਸੰਘਰੈ ਅਵਰਾ ਉਪਦੇਸੇਨਿ ॥

ਫਿਰ ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਪਰਉਪਕਾਰ ਰੂਪ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰੈ=ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੇ ਵਡਭਾਗੀ ਜਿ ਓਨਾ ਮਿਲਿ ਰਹੇ ਅਨਦਿਨੁ ਨਾਮੁ ਲਏਨਿ ॥੯॥

ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਵਡਭਾਗੀ=ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ ਅਨਦਿਨੁ=ਰਾਤ ਦਿਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ, ਭਗਤੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੇਸੀ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹਿ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ਮੇਦਨੀ ॥

ਜਿਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮੇਦਨੀ=ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਉਪਾਈ=ਉਤਪਨ, ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜਕੁ=ਰੋਜ਼ੀ ਸੰਬਾਹਿ=ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਸੀ=ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਏਕੋ ਹੈ ਦਾਤਾਰੁ ਸਚਾ ਆਪਿ ਧਣੀ ॥੧੦॥

ਉਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸੱਚਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ ਸਭ ਦਾ ਧਣੀ=ਮਾਲਕ ਹੈ।

ਯਥਾ— ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ ॥ [ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ ੨]

ਸੋ ਸਚੁ ਤੇਰੈ ਨਾਲਿ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲਿ ॥

ਉਹ ਸੱਚਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗੁਰਮੁਖ ਬਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲਿ=ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਕਰ।

ਆਪੇ ਬਖਸੇ ਮੇਲਿ ਲਏ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦਾ ਸਮਾਲਿ ॥੧੧॥

ਸਦਾ ਹੀ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸਮਾਲਿ=ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ ਕਰ, ਫਿਰ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ ਹੀ ਤੇਰੇ ਔਗੁਣ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੇਲ ਲਵੇਗਾ।

ਮਨੁ ਮੈਲਾ ਸਚੁ ਨਿਰਮਲਾ ਕਿਉ ਕਰਿ ਮਿਲਿਆ ਜਾਇ ॥

ਸਿੱਖ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਮੇਰਾ ਮਨ ਪਾਪਾਂ, ਵਾ—ਵਿਕਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਲਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨਿਰਮਲਾ=ਮੈਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ :

ਪ੍ਰਭੂ ਮੇਲੇ ਤਾ ਮਿਲਿ ਰਹੈ ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਇ ॥੧੨॥

ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ=ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲਣਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਜਲਾਇ=ਸਾੜ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜੀਵ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਸਹੁ ਸਚਾ ਵੀਸਰੈ ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰਿ ॥

ਜੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੋ=ਉਹ ਸੱਚਾ ਸਹੁ=ਮਾਲਕ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੀਸਰੈ=ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਐਸੇ ਜੀਵ ਦੇ ਜੀਉਣ ਨੂੰ ਧ੍ਰਿਕਾਰ ਹੈ।

ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਨਾ ਵੀਸਰੈ ਗੁਰਮਤੀ ਵੀਚਾਰਿ ॥੧੩॥

ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਦਰਿ=ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰੇ ਅਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮਤਿ ਦੁਆਰਾ ਵੀਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਸਰਦਾ ਨਹੀਂ।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲੇ ਤਾ ਮਿਲਿ ਰਹਾ ਸਾਚੁ ਰਖਾ ਉਰ ਧਾਰਿ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਲਣ ਤਾਂ ਹੀ ਜੀਵ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰੀ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਮਿਲਿਆ ਹੋਇ ਨ ਵੀਛੁੜੈ ਗੁਰ ਕੈ ਹੇਤਿ ਪਿਆਰਿ ॥੧੪॥

ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੇਤਿ=ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਫਿਰ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਛੁੜਦਾ ਨਹੀਂ।

ਪਿਰੁ ਸਾਲਾਹੀ ਆਪਣਾ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰਿ ॥

ਜੋ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਬਦਿ=ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਰੁ=ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸਲਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ :

ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੋਭਾਵੰਤੀ ਨਾਰਿ ॥੧੫॥

ਪ੍ਰੀਤਮ=ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸੁਖ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਸੁਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਸੋਭਾ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਮਨਮੁਖ ਮਨੁ ਨ ਭਿਜਈ ਅਤਿ ਮੈਲੇ ਚਿਤਿ ਕਠੋਰ ॥

ਮਨਮੁਖਾਂ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਕਰਕੇ ਅਤਿ=ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੈਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤ ਪੱਥਰ ਵਾਂਗ ਕਠੋਰ ਹੈ। ਐਸੇ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਨਾ ਵੀ ਭਲਾ ਕਰੋ, ਪਰ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਬੁਰਿਆਈ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ :

ਸਪੈ ਦੁਧੁ ਪੀਆਈਐ ਅੰਦਰਿ ਵਿਸੁ ਨਿਕੋਰ ॥੧੬॥

ਜਿਵੇਂ ਸੱਪ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਕਿਤਨਾ ਵੀ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਈਏ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕੋਰ=ਨਿਰੋਲ, ਨਿਖਾਲਸ, ਵਾ—
ਨਿਰੀ ਜ਼ਹਿਰ ਹੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਮਨਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮਾਂ, ਵਾ—ਨਾਮ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਰੂਪ ਦੁੱਧ
ਨੂੰ ਪੀਆਈਐ=ਦੇਣਾ ਕਰੀਏ, ਭਾਵ ਜੇ ਨਾਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿੰਦਿਆ ਰੂਪ ਵਿਸੁ=ਜ਼ਹਿਰ
ਹੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. ਸੱਪੈ ਦੁਧੁ ਪਿਲਾਈਐ ਵਿਹੁ ਮੁਖ ਥੀਂ ਸੱਟੈ ॥ [ਭਾ: ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੫, ਪਉੜੀ ੧]

੨. ਸੱਪੈ ਦੁਧੁ ਪੀਆਲੀਐ, ਤੁੰਮੇ ਦਾ ਕਉੜਤ ਨ ਜਾਵੇ ॥

[ਭਾ: ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੬, ਪਉੜੀ ੨੦]

੩. ਸੱਪੈ ਦੁਧੁ ਪੀਆਲੀਐ ਵਿੱਸ ਉਗਾਲੈ ਪਾਸ ਖੜੋਆ ॥

[ਭਾ: ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੭, ਪਉੜੀ ੨੦]

ਆਪਿ ਕਰੇ ਕਿਸੁ ਆਖੀਐ ਆਪੇ ਬਖਸਣਹਾਰੁ ॥

ਗੁਰਮੁਖ ਅਤੇ ਮਨਮੁਖ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਬੁਰਾ ਅਤੇ ਭਲਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹੀਏ।
ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਮੈਲੁ ਉਤਰੈ ਤਾ ਸਚੁ ਬਣਿਆ ਸੀਗਾਰੁ ॥੧੭॥

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਬਦੀ=ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅੰਤਸ਼ਕਰਨ ਦੀ ਹਉਮੈ ਰੂਪ, ਵਾ—ਪਾਪਾਂ ਰੂਪ ਮੈਲ ਉਤਰੈ=ਲਹਿ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਸੱਚ ਰੂਪ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਸਭ ਸਾਧਨ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਾ—ਤਾਂ ਹੀ ਇਸ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ
ਦਾ ਜਪ, ਤਪ, ਰੂਪ ਕੀਤਾ ਸਿੰਗਾਰ ਸਚੁ=ਸਫਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਚਾ ਸਾਹੁ ਸਚੇ ਵਣਜਾਰੇ ਓਥੇ ਕੂੜੇ ਨ ਟਿਕੀਨਿ ॥

ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਚਾ ਸਾਹੁ=ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਰੂਪ ਸੌਦਾ ਖ਼ਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਰੂਪ ਵਣਜਾਰੇ ਵੀ
ਸੱਚੇ ਹਨ। ਵਾ—ਗੁਰੂ ਸੱਚਾ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਵਣਜਾਰੇ ਰੂਪ ਸਿੱਖ ਵੀ ਸੱਚੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿੱਚ, ਵਾ—
ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ, ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਕੂੜੇ=ਝੂਠੇ ਪੁਰਸ਼ ਠਹਿਰਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਓਨਾ ਸਚੁ ਨ ਭਾਵਈ ਦੁਖ ਹੀ ਮਾਹਿ ਪਚੀਨਿ ॥੧੮॥

ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ, ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਨ ਭਾਵਈ=ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਕੂੜੇ=ਝੂਠੇ
ਦੁਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ, ਵਾ—ਨਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਚੀਨਿ=ਸੜਦੇ ਹਨ।

ਯਥਾ— ਜਿਨ ਕੇ ਚਿਤ ਕਠੋਰ ਹਹਿ ਸੇ ਬਹਹਿ ਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਸਿ ॥

ਓਥੇ ਸਚੁ ਵਰਤਦਾ ਕੁੜਿਆਰਾ ਚਿਤ ਉਦਾਸਿ ॥ [ਵਾਰ ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੩੧੪]

ਹਉਮੈ ਮੈਲਾ ਜਗੁ ਫਿਰੈ ਮਰਿ ਜਮੈ ਵਾਰੋ ਵਾਰ ॥

ਜੀਵ ਹੰਗਤਾ-ਮਮਤਾ ਦੀ ਮੈਲ ਨਾਲ ਮੈਲਾ ਹੋਇਆ ਜਗੁ=ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ
ਜੰਮਦਾ-ਮਰਦਾ ਹੈ।

ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ ਕਮਾਵਣਾ ਕੋਇ ਨ ਮੇਟਣਹਾਰ ॥੧੯॥

ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਪਏ ਲੇਖਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਰਤਿ=ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕਮਾਉਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਲ ਭੋਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਤਾ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਹੈ ਤਾ ਸਚਿ ਲਗੈ ਪਿਆਰੁ ॥

ਜੀਵ ਦਾ ਜੇ ਕੋਈ ਪੂਰਬਲਾ ਕਰਮ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਇਹ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਸਚੁ ਸਲਾਹੀ ਸਚੁ ਮਨਿ ਦਰਿ ਸਚੈ ਸਚਿਆਰੁ ॥੨੦॥

ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਸੱਚੇ ਨੂੰ ਸਲਾਹੁਣਾ ਕਰੇ, ਸੱਚ ਦਾ ਮੰਨਣ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਿ=ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸਚਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਪੂਰੀ ਮਤਿ ਹੈ ਅਹਿਨਿਸਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ॥

ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਏਹੋ ਪੂਰੀ ਮਤਿ=ਸਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਹਿਨਿਸਿ=ਦਿਨ ਰਾਤ ਨਾਮ ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਕਰ।

ਹਉਮੈ ਮੇਰਾ ਵਡ ਰੋਗੁ ਹੈ ਵਿਚਹੁ ਠਾਕਿ ਰਹਾਇ ॥੨੧॥

ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਮੇਰ ਤੇਰ ਦਾ ਜੋ ਵੱਡਾ ਰੋਗ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਤਸ਼ਕਰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਠਾਕਿ=ਰੋਕੀ ਰੱਖ, ਭਾਵ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਮੇਰ ਤੇਰ ਨੂੰ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇ।

ਗੁਰੁ ਸਾਲਾਹੀ ਆਪਣਾ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗਾ ਪਾਇ ॥

ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਲਾਹੁਣਾ ਕਰ ਅਤੇ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ=ਝੁਕ ਝੁਕ ਕੇ ਪਾਇ=ਚਰਨੀਂ ਲਗਣਾ ਕਰ।

ਤਨੁ ਮਨੁ ਸਉਪੀ ਆਗੈ ਧਰੀ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਇ ॥੨੨॥

ਆਪਣੇ ਤਨ, ਮਨ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸਉਪੀ=ਭੇਟਾ ਧਰ ਦੇ, ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦੇ, ਵਾ—ਤਨ ਵੀ ਸੌਂਪ ਦੇ, ਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਧਰ ਦੇ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪ=ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਵਾਉਣਾ ਕਰ।

ਖਿੰਚੋਤਾਣਿ ਵਿਗੁਚੀਐ ਏਕਸੁ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਖਿੰਚੋਤਾਣਿ=ਖਿੱਚਾ-ਖਿੱਚੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਿਗੁਚੀਐ=ਖਰਾਬ ਹੋਈਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚਿਤ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣਾ ਕਰ।

ਹਉਮੈ ਮੇਰਾ ਛਡਿ ਤੂ ਤਾ ਸਚਿ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ॥੨੩॥

ਹੇ ਜਗਿਆਸੂ! ਜੇ ਤੂੰ ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਮੇਰ-ਤੇਰ ਨੂੰ ਛੱਡੇਂਗਾ, ਤਾਂ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਰਹੇਂਗਾ।

ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਮਿਲੇ ਸਿ ਭਾਇਰਾ ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਲਗੀਨਿ ॥

ਹੇ ਭਾਇਰਾ=ਭਾਈਓ ! ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ ਸਿ=ਉਹ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦਿ=ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਅਥਵਾ :—ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਭਾਇਰਾ=ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਬਕ ਸੱਚੇ ਸਬਦਿ=ਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹਨ ਸਿ=ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭਾਇਰਾ=ਭਾ ਗਏ ਹਨ।

ਸਚਿ ਮਿਲੇ ਸੇ ਨ ਵਿਛੁੜਹਿ ਦਰਿ ਸਚੈ ਦਿਸੀਨਿ ॥੨੪॥

ਜੋ ਸੱਚ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਵਿਛੁੜਦੇ। ਉਹ ਸੱਚੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸੋਭਨੀਕ, ਵਾ—ਸੁਰਖਰੂ ਦਿਸਦੇ ਹਨ।

ਸੇ ਭਾਈ ਸੇ ਸਜਣਾ ਜੋ ਸਚਾ ਸੇਵੀਨਿ ॥

ਉਹੀ ਸਾਡੇ ਭਰਾ ਹਨ ਤੇ ਉਹੀ ਸਾਡੇ ਸੱਜਣ ਹਨ, ਜੋ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੇਵੀਨਿ=ਜਪਦੇ ਹਨ।

ਅਵਗਣ ਵਿਕਣਿ ਪਲ੍ਰਨਿ ਗੁਣ ਕੀ ਸਾਝ ਕਰੀਨ੍ ॥੨੫॥

ਬੁੱਧੀ ਰੂਪ ਪਲ੍ਰਨਿ=ਪੱਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਉਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਜਾਣ ਕੇ ਵਿਕਣਿ=ਤਿਆਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਾਝ=ਭਾਈਵਾਲੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਣ ਕੀ ਸਾਝ ਸੁਖ ਉਪਜੈ ਸਚੀ ਭਗਤਿ ਕਰੇਨਿ ॥

ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਾਝ=ਭਾਈਵਾਲੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਆਤਮਿਕ ਸੁਖ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਚੁ ਵਣੰਜਹਿ ਗੁਰ ਸਬਦ ਸਿਉ ਲਾਹਾ ਨਾਮੁ ਲਏਨਿ ॥੨੬॥

ਜੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਬਦ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਵਣੰਜਹਿ=ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦਾ ਲਾਹਾ=ਲਾਭ ਲਏਨਿ=ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ ਪਾਪ ਕਰਿ ਕਰਿ ਸੰਚੀਐ ਚਲੈ ਨ ਚਲਦਿਆ ਨਾਲਿ ॥

ਪਾਪ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਸੁਇਨਾ=ਸੋਨਾ ਅਤੇ ਰੁਪਾ=ਚਾਂਦੀ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ ਸੰਚੀਐ=ਇਕੱਠੇ ਕਰੀਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਭਾਵ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਇਹ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ।

ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਨ ਚਲਸੀ ਸਭ ਮੁਠੀ ਜਮਕਾਲਿ ॥੨੭॥

ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਜਮਕਾਲਿ=ਮੌਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਮ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਮੁਠੀ=ਠਗ ਲਈ ਹੈ।

ਮਨ ਕਾ ਤੋਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਹਿਰਦੈ ਰਖਹੁ ਸਮਾਲਿ ॥

ਮਨ=ਜੀਵ ਦਾ ਤੋਸਾ=ਖਰਚਾ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਮ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੋ।

ਏਹੁ ਖਰਚੁ ਅਖੁਟੁ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਬਹੈ ਨਾਲਿ ॥੨੮॥

ਇਹ ਖਰਚ ਅਖੁਟੁ=ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਗੁਰਮੁਖਿ=ਮੁਖੀ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਲਵੋਗੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਨਿਬਹੈ=ਨਿਭੇਗਾ।

ਏ ਮਨ ਮੂਲਹੁ ਭੁਲਿਆ ਜਾਸਹਿ ਪਤਿ ਗਵਾਇ ॥

ਏ ਮਨ=ਹੇ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮੂਲਹੁ=ਮੁੱਢ ਤੋਂ, ਭਾਵ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਇਜ਼ਤ ਗਵਾ ਕੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਜਾਵੇਂਗਾ।

ਇਹੁ ਜਗਤੁ ਮੋਹਿ ਦੂਜੈ ਵਿਆਪਿਆ ਗੁਰਮਤੀ ਸਚੁ ਧਿਆਇ ॥੨੯॥

ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਤਾਂ ਮੋਹ ਕਰਕੇ ਦੂਜੈ=ਦਵੈਤ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਿਆ=ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, (ਤੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮਗਰ ਨਾ ਲੱਗ) ਤੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮਤਿ=ਸਿਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਧਿਆਉਣਾ ਕਰ।

ਹਰਿ ਕੀ ਕੀਮਤਿ ਨ ਪਵੈ ਹਰਿ ਜਸੁ ਲਿਖਣੁ ਨ ਜਾਇ ॥

ਇਦੰ ਮਿੱਥ, ਭਾਵ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣਾ ਕਰ ਕਿ ਹਰੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਰੀ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਜਸ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. ਨਾਨਕ ਕਾਗਦ ਲਖ ਮਣਾ ਪੜਿ ਪੜਿ ਕੀਚੈ ਭਾਉ ॥

ਮਸੁ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵਈ ਲੇਖਣਿ ਪਉਣੁ ਚਲਾਉ ॥

ਭੀ ਤੇਰੀ ਕੀਮਤਿ ਨਾ ਪਵੈ ਹਉ ਕੇਵਛੁ ਆਖਾ ਨਾਉ ॥੪॥੨॥

[ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੧੫]

੨. ਕਬੀਰ ਸਾਤ ਸਮੁੰਦਹਿ ਮਸੁ ਕਰਉ ਕਲਮ ਕਰਉ ਬਨਰਾਇ ॥

ਬਸੁਧਾ ਕਾਗਦੁ ਜਉ ਕਰਉ ਹਰਿ ਜਸੁ ਲਿਖਣੁ ਨ ਜਾਇ ॥੮੧॥

[ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੧੩੬੮]

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਪੈ ਹਰਿ ਸਿਉ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ॥੩੦॥

ਹੇ ਜਗਿਆਸੂ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅਤੇ ਤਨ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਬਦਿ=ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਪੈ=ਤਦਾਕਾਰ, ਵਾ—ਰੰਗਣਾ ਕਰ। ਤਾਂ ਤੂੰ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਸਮਾਇ=ਅਭੇਦ ਹੋ ਰਹੇਂਗਾ।

ਸੋ ਸਹੁ ਮੇਰਾ ਰੰਗੁਲਾ ਰੰਗੇ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ॥

ਉਹ ਮੇਰਾ ਸਹੁ=ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਰੰਗੁਲਾ=ਅਨੰਦ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਵਾ—ਰੰਗਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਸੁਤੇ ਸਿੱਧ ਰੰਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਾਮਣਿ ਰੰਗੁ ਤਾ ਚੜੈ ਜਾ ਪਿਰ ਕੈ ਅੰਕਿ ਸਮਾਇ ॥੩੧॥

ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਕਾਮਣਿ=ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਭਗਤੀ, ਵਾ—ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਰੰਗ ਤਾਂ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਪਿਰ=ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਅੰਕਿ=ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਜਾਵੇ। ਵਾ—ਤਾਂ ਹੀ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਅੰਕਿ=ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਸਮਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ।

ਚਿਰੀ ਵਿਛੁੰਨੇ ਭੀ ਮਿਲਨਿ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੀਨਿ ॥

ਜੋ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵੀਨਿ=ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਚਿਰੀ=ਚਿਰਾਂ ਦੇ ਭਾਵ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਛੁੜੇ ਹੋਏ ਭੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅੰਤਰਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਖਾਨਿ ਖਰਚਨਿ ਨ ਨਿਖੁਟਈ ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਹਜਿ ਰਵੀਨਿ ॥੩੨॥

ਨੌਂ ਨਿਧੀਆਂ ਦਾ ਦਾਤਾ ਨਾਮ, ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ। ਆਪ ਖਾਂਦਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਰਚਦਿਆਂ, ਭਾਵ ਆਪ ਜਪਦਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਪਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨਿਖੁਟਈ=ਮੁਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਹਜਿ=ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਰਵੀਨਿ=ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।

ਨਾ ਓਇ ਜਨਮਹਿ ਨਾ ਮਰਹਿ ਨਾ ਓਇ ਦੁਖ ਸਹੀਨਿ ॥

ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਜੰਮਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਮਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਉਹ ਜਮਾਂ ਦਾ ਦੁਖ ਸਹੀਨਿ=ਸਹਾਰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਿ ਰਾਖੇ ਸੇ ਉਬਰੇ ਹਰਿ ਸਿਉ ਕੇਲ ਕਰੀਨਿ ॥੩੩॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਤਰ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੇਲ=ਕ੍ਰੀੜਾ, ਭਾਵ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਜਣ ਮਿਲੇ ਨ ਵਿਛੁੜਹਿ ਜਿ ਅਨਦਿਨੁ ਮਿਲੇ ਰਹੀਨਿ ॥

ਜਿਹੜੇ ਪੁਰਸ਼ ਸਜਣ=ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਉਹ ਵਿਛੁੜਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਰਾਤ ਦਿਨ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਥਵਾ :—ਜਿਹੜੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਜਣ=ਜਗਿਆਸੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਫੇਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਿਛੁੜਦੇ।

ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਵਿਰਲੇ ਜਾਣੀਅਹਿ ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਲਹੀਨਿ ॥੩੪॥੧॥੩॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਸੱਚ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿੱਚ ਵਿਰਲੇ ਜਾਣੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਨਹੀਂ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਪੁਰਸ਼ ਹਨ। ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. ਹੈਨਿ ਵਿਰਲੇ ਨਾਹੀ ਘਣੇ ਫੈਲ ਫਕੜੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥ [ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੧੪੧੧]

੨. ਕੋਟਨ ਮੈ ਨਾਨਕ ਕੋਉ ਨਾਰਾਇਨੁ ਜਿਹ ਚੀਤਿ ॥੨੪॥ [ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੯, ਅੰਗ ੧੪੨੭]

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥